

EESTI HÕIIM

S I S U:

Kurt Steinberg: Jõulutäht.

Gustav Ränk: Katsumuste silmapilgul.

Gustav Suuts 50-ne aastane.

Lea Lumme: Soome Isamaalise Rahvaliidumise süünd ja põhimõtted.

Erika Veidenbaum: 7. Soome-Eesti üliõpilaspäevade matkalt.

Aino Ränk: Naisüliõpilaste Karjala-Selts.

Kroonika.

EESTI HÕIM

ASUTIS FENNO-UGRIA HÄALEKANDJA.

Vastutav toimetaja: *prof. dr. phil. J. Mägiste*, tegevtoimetaja *mag. phil. G. Ränk*. Väljaandja: Asutis Fenno-Ugria.

EESTI HÕIM on meie ainuke hõimupoliitiline ajakiri. Ta ülesandeks on meie lähemate ja kaugemate sugurahvaste lähendamise mõtte elevel hoidmine ja edasiarendamine. Selle suure ülesande teostamiseks EESTI HÕIM toob kirjutisi ja lühemaid teateid hõimurahvastest, eriti nende rahvuspoliitilistest püüetest. Samuti pühendatakse tähelepanu meie endi rahvuskultuurilistele küsimustele.

EESTI HÕIMU Son senini avaldanud kirjutisi meie endi ja hõimumaade kultuuri tegelasi, kes on edaspidigi valmis oma kirjutistega rikastama ajakirja sisu. Neist on mainitavad: *mag. J. Aul, prof. S. Csekey, prof. M. J. Eisen, mag. V. Ernits, dr. E. Enäjärvi-Haavio, dr. M. Haavio, mag. Vilho Helanen, kirjanik J. Jaik, õpet. H. Jänes, pr. H. Jürgenstein-Rosenberg, dr. M. Kövesi, dr. O. Loorits, mag. L. Lumme, prof. J. Mägiste, dir. G. Ollik, kunstnik M. Pukits, mag. E. Päss, mag. A. Reismann, P. A. Speek, kirjanik K. E. Sööt, üliõp. E. Veidenbaum, kirjanik E. Vilde, P. Voolaine, j. t.*

EESTI HÕIM ilmub 4 korda aastas. Tellimishind aastas 1 kr., üksiknumbrid á 25 senti. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja Asutis Fenno-Ugria Tallinnas, Lai 1.

Toimetuse ja talituse aadress on
TARTU, VESKI TN. 5, TELEFON NR. 3 (kella 9—3).

EESTI HÕIM

ASUTIS FENNO-UGRIA HÄÄLEKANDJA.

Vastutav toimetaja: J. MÄGISTE. Tegev toimetaja: G. RÄNK.

Nr. 4.

Jõulukuu 1933.

VI aastakäik.

Jõulutäht.

„Aga kui Jeesus oli sündinud Petlemmas, Juudamaal, kuningas Herodese ajal, vaata, siis tulid targad hommiku poolt Jeruusalemma ja ütlesid:

Kus on sündinud juuda rahva Kuningas? Sest meie oleme tema tähte näinud hommiku maal ja oleme tulnud teda kummardama.“

Mt. 2, 1—2.

Hommikumaa targad seisavad Herodese ees. Nad on uurinud taeva laotust, et ilmaruumist valgustkiirgavate taevakehade asendi põhjal määrata inimeste ja kogu inimkonna saatust. Nad tunnevad tähistaeva saladusi peensusteni ning teavad, mida tähendab iga täht ja tema liiklemistee maailma hääkäekäigule.

Ja ometi seisavad nad korraga mõistatuse ees. Senitundmata täht on taeva laotusel nähtavale ilmunud. Hommikumaa targad teavad, et see kuningas sündi tähendab. Aga neile on vähe sellest.

Näha tahavad nad kuningat ja temale austust avaldada.

Praegusajalgi uuritakse ajamärke. Igat elu pisiavaldust tuntakse, igat helendavat täppi inimkonna tulevikutaevas. Ja arvatakse määrata võivad selle tähendust järgnevaile aegjärkudele. Ükski täht ei jää tähele panemata, ka see uus mitte, mis on tõusnud Eesti ja hõimumaade kohale.

Meie kurdame rasket saatust, mis 1500—1900 a. eest soome-ugri ühishõimu kildudeks purustas, meie kurdame raskeid ilmasõja aastaid ja teisi murerikkaid ajastuid. Aga küllaltki vähe mõtleme päikese- paistele, mis on tusaste pilves ilmade kõrval rõõmustanud hõimurahvaid ja Eestit.

Hõimuliikumine on mõistuse konkreetisaavutis, kui omakultuuri, iseseisvuse ja olemasolu küsimus. Aga ei või salata, et hõimuliikumine põhjeneb ka tunnetesoojusele, kui vennaarmastusele tuginev vennasrahvaste vastastikune hinnang.

Jõulud, mis juba varasemas lapsepõlves meis rõõmurikka tunnetekülluse esile mananud, olgu hõimuliikumise just puhttunde optimistlikust seisukohast sellekordse vaatluse põhjustajaks. Sest seisukohast ei saa meie tunnustamata jätta seda suurt õnnistust, mis on iseäranis viimastel aastakümnetel osaks saanud meile ja hõimlastele.

Vaid viisteist aastat on möödunud Eesti riikliku iseseisvuse saabumisest. Ka põhjapoolne hõimurahvas võib vene revolutsioonist saadik iseseisvana sammuda enesemääramise rada.

Kahe hõimurahva kohal on sinavas taevas tõusnud uus hele täht, mis kiirgab vabaduse kuldseid kiiri üle iseseisvate naaberriikide. Ka vennaarmastuse elustavad kiired hoovavad sellest tähest. Vägaigi tunduvalt on elustunud ja edenunud hõimutöö kahe põhjamaa soome sugu rahva iseseisvumisega.

Mainigem siinkohal sellest ajast tihenevat omavahelist läbikäimist Soome, Eesti, Ungari ja teiste hõimurahvaste vahel, iseäranis akadeemilise noorsoo seas, vastastikuseks tundmaõppimiseks määratud toetussummasid, hõimuaate levitamiseks asutatud ajakirju, selle süvendamiseks peetud kongresse.

Palju on soomlased ja eestlased võinud teha just riikliku iseseisvuse tõttu vähemate hõimurahvaste liivlaste, ingerlaste ja karjalaste heaks. Ja kui palju oleme võinud mõelda enese hääkäekäigule, luua oma iseseisvat rahvuskultuuri, hoolitseda oma vaimliste ja majanduslikkude hüvede eest. Uus täht meie kohal on inimsuse täht, mille paistel tugevneme ja areneme, mis valgustab teed laialipillatud soome sugu hõimude üksteise leidmisele.

Meie ei taha silmi pöörata hädadelt, mis valitsemas ungari, karjala, ingeri ja teiste vennasrahvaste juures. Neid aga lohutagu lootus selgemale tulevikule. Kuni tõuseb nendegi kohale inimsuse ja vabaduse täht ja kallab omad valguse- ja soojusekiiri iga hõimuvenna ja -õe südamesse.

Meie vaatleme ja uurime ajamärke ja meile ei saa tähelepanematuks jääda see uus täht, mis paistab tumesinisel põhjamaa vabaduse ja iseseisvuse taeval ja mida tervitame inimlikkuse ja vennaarmastuse nimel. Kui jõulupuu küünlasära meile vastu helgib, siis tahame mõelda sellele tähele, millest hoovab inimsuse ja armastuse elustavaid kiiri. Viigu see mõte meid natsaretlase juurde, kes tuli maailma, et kül-

vata inimsüdametesse armastust üksteise ja inimkonna vastu. Tema tuli Jumala juurest, et tuua Isa rüpest elu ja soojust valgust ihkavale maailmale, tema üksi suudab inimsüdametesse külvata vennaarmastust.

Meie oleme näinud seda vennaarmastust. Oleme teda näinud omas iseseisvas riigis ja oma hõimurahvaste juures. See on meile tõenduseks, et Jumala Poeg oma töö ka soome-ugri rahvaste juures on teinud. Meie oleme näinud Jeesuse Kristuse tähte põhjamaa taevas.

Jõulupühil, kui jõulusoojus südameid täidab, jääme seisatama ja tahame otsida lihakssaanud jumalavalgust. Näha tahame teda, et temale austust avaldada.

Kus on juuda rahva kuningas? Kus on kuningate Kuningas?

Sest meie oleme tema tähte näinud põhjamaal. Ja oleme tulnud teda kummardama.

Kurt Steinberg.

Katsumuste silmapilgul.

Praegusel silmapilgul, kus Eesti rahva tähelepanu on pöördunud oma sisemistele asjadele, tõstab jällegi julgemalt pead meie vana „kultuurträgerite“ kiht, olgu siis siin- või sealpool piiri. See kiht, kes on sajandite jooksul, kus ajaloo ratta suund on olnud tema määrata, harjunud nägema Läänemere idarannikut oma pärisosana ja püha eramandusena, hellitab jällegi lootusi, et vast ehk on saabunud aeg oma kannu uuestiseks toetamiseks Maarjamaa armsaks ja kasulikuks saanud pinnale. Sääraste püüete ja sihtide tõestuseks ei tarvitse siin enam näiteid tuua, — neid on toonud juba küllaldaselt meie ajakirjandus.

Ja milleks ongi vaja neid sõnalisi tõestusi, kui asi loogiliselt võttes ei saagi olla teistsugune. Peetagu meeles: Saksa ekspansioon itta (Baltimaile) pole tänase ega eilse päeva nähe, vaid liikumine, mida sealpool on peetud juba sajandite kestel suureks „kultuurmissiooniks“. Kui võtame veel arvesse, et see missioon on seotud paljudele vägagi meelitava maise hüvanguga ja et Balti sakslaste eesõigused veel alles viisteistkümmend aastat tagasi nende endi arvates kaunis ebaloomulikul viisil kaotati, siis pole midagi imestada, et sealtpoolt püütakse teha kõik võimalik oma endise asendi saavutamiseks.

Viimaseaegsete väljaastete järgi otsustades on päris kindel, et Balti vana haputainast ei rahulda siin mingid kultuurautonoomiad, mingid üheõigusluse deklaratsioonid, vaid ainult tugevama õigus.

Nende mõtteviisile vastu tulles peab Eesti rahvas siit peale hakkama tõsiselt näitama oma peremehenägu, muidu võib asi kujuneda ümberpöörduks.

Meid võidakse sel puhul ähvardada „Vaterlandiga“ ja seda kahtlemata tehaksegi, kuid peetagu meeles, et kui Saksa vallutamiskavadid tõesti ulatuvad meie maa-alani, siis ei sõltu nende teostamine ometi sellest, missuguse seisukoha meie võtame kohaliku saksluse suhtes; siinsed rahvuste vahelised suhted võivad nende plaanide teostamist küll kas kiirustada või venitada, kuid seda teostamistahet ennast mitte olematuks teha. See asjaolu, kas ja kuidas meid võidakse kord alistada, ripub täiel määral meie endi rahvuslikust iseteadvusest: olgugi väikse, kuid tugeva ja paendumatu rahvusena meid võidakse alistuma sundida ajutiselt küll relvade jõuga, kuid meile jääb siis ometi lohutuseks teadmine, et selle relvastatud jõu raugedes me taas tuleme välja samasuguse tervikrahvana nagu mitu korda ennegi. On aga meie rahvuslik iseteadvus nõrgestatud, siis oleme võõra võimu alla sattudes paratamatult määratud kadumisele.

Siin võidakse ehk vastu vaielda ja näidata meie rahvuse aastasadade pikkusele passiivsele vastupanule läbi orjaaja. See on õige — rahvas oli suutnud end alal hoida, kuid tuleb võtta arvesse, et tol korral päästis Eesti rahvuse sitke eesti talupoeg, ja nii kummalisena kui see ka kuulub, Balti ülemkiht ise. Talupoeg külas elas täiesti oma elu, oma uskumuste, kommete ja töökspidamistega, ja mõisnik hoolitses selle eest, et vahe valitseja ja valitsetava vahel püsiks võimalikult lai ning ülepääsmatu.

Ei tahaks kuidagi uskuda, et saksa võimu taastumise korral sealtpoolt hakatakse kordama endist taktikat; praegusaegse ühiskonna elu raamides oleks selle kordamine esiteks absurdne, teiseks aga viljatu. Nüüdne aeg annab ühe rahva ümberrahvustamiseks, assimileerimiseks valitseva rahvaga sootuks palju paremaid võimalusi: keel, kirjandus, kunst, elumugavused on need relvad, mida kahtlemata tänapäev võidakse rakendada ümberrahvustamise teenistusse. Selleks võime näiteid tuua isegi oma rahva minevikust: mitmesaja aastane orjapõlv võimaldas eesti rahvusel tulla välja terve eluvaistulise rahvana, kuna need vabamad aastakümned, mida eestlane elas Vene suurriigi „varju all“ baltluse „õpetlikus“ läheduses, on andnud meile ühelt poolt palju pajuvenelasi ja teiselt poolt palju ja palju kadakaid.

Eesti rahvas on saanud vabaks rahvaks, kuid kahjuks on see rahvas vabana ja iseseisvana püsinud ainult poolteist aastakümnet. Need kartused ümberrahvustumise võimalusist, mis meil olid enne

maailmasõda, on küll vähenenud, kuid veel mitte täielikult — seda peame julgema avalikult tunnistada. Eestlaste hulgas leidub veel emasid ja isasid, kes eelistavad panna omi lapsi vähemusrahvuste koolidesse. Isegi osale meie kaitseväe perekondadele oldi hiljuti sunnitud eesti kooli tarvet päevakäsuga selgeks tegema. Ka sellest pole veel kuigi palju aega möödas, kui mõnes Tartu eesti üliõpilasorganisatsioonis peeti saksa keele rääkimist eriti peeneks tooniks, ja veel praegusel silmapilgul valitseb üsna laiades rahvakihtides arusaamine, et eesti keel pole kohane kultuurkeeleks.

Need ja paljud muud nähted meie seltskonnas, olgu siis enda rahvuse avalik alahindamine, haiglane enesepiitsutamine ja lõmitamine iga võõra ees, sunnivad meid teatava kartusega vaatama rahva saatusele, kui rahvas pikemaks või lühemaks ajaks satuks ühel või teisel viisil mõne agressiivsema rahva mõjupiirkonda. Rahva tahe olevat küll jumala tahe, kuid seda ei tahaks ometi ükski teadlik eestlane, et meie rahvas mõnel katsumuse hetkel satuks võõrasse kultuuri-voolu, kus tal ehk mugavam kaasa ujuda kui enda olemasolu eest võidelda. Teadlikum osa eesti rahvast peab juba nüüd ja iga silmapilk edaspidi selle eest hoolitsema, et niisuguseid nähteid ei juhtuks. Mida selle heaks teha?

Kõigepealt muidugi püüda rahvuse eneseväärtuse tunnet tõsta. Et see nõrk on, seda oleme nimetanud juba ülemal; eriti paistab see välja aga rahva ükskõiksest suhtumisest oma emakeelde ja oma perekonnanimedesse. Nende ridade kirjutajal on juba kord olnud juhus „Üliõpilaslehes“ märkida kurbi tõsiasju rahva suhtumisest oma keelde, näidates, et seda ei osata tunnustada veel üksiku rahvaliidme kultuursuse (hariduse) mõõdupuuna; oma emakeelt võib igäüks rääkida vigaselt, ilma et see seltskonnas pahameelt ärataks. Vigase võõrkeele puhul tullakse aga kohe alla kriipsutama asjaomase harimatust. Vist suurel määral selsamal kaalutlusel võeti omal ajal algkoolide õppekavasse võõrkeel, et kooli lõpetanuile anda vähegi juurde kultuurinimese lõhna. Selle eest tuleb aga meil veel keskkoollest inimesi, kelle emakeele teadmised on sageli väga kaheldavad.

Õnneks on viimasel ajal kaunis laialdaselt arusaamisele tulnud, milline hädaoht meid varitseb, kui meie liialt hakkame nõjuma ühe võõrrahva kultuurile; eriti veel, kui on teada, et see võõras ei suhtu meisse kuigi heatahtlikult. Alg- ja keskkoolide võõrkeele küsimus on tõstetud mitmelt poolt samal ajal ja samalt seisukohalt päevakorda, nii et võib loota ses asjas peatselt uusi suunavõtmisi.

Silmapilk on soodus, et võtta revideerimisele igast võõrast vaba-

nemine kogu frondil. Esimene ülesanne olgu: vabaks võõrastest nime-dest! Siin peab eesrinnas sammuma meie noorem haritlaspõlv ja näitama, et ta tahab ja suudab vabaneda sellest ajaloolisest orjamärgist, mille kunagised isandad on põletanud ta isadele otsa ette. Niipalju selgroogu ja iseseisvuse tunnet peaks jätkuma igal eestlasel, et ta oma kõikjal loetava pealkirja eestipäraseks muudaks. Perekonnanimede eestistamine on seisnud meil päevakorras sama kaua, kui vana on Eesti vabariik, kuid kõigele kihutusele vaatamata see on andnud tõesti naeruväärt väikesi tulemusi. Kuid perekonnanimede eestistamise hüüul on praegusel silmapilgul veel laialdasem tähendus kui üksiku nimemuutja isikliku antipaatiavaalduse tunnus võõrapärasuse vastu. Sellest peaks kujunema üldine protest endiste orjaaja pärandite vastu ja aktiivne propaganda eestluse kasuks.

Eesti vabariigi loomine ja meie rahvuslik enesemääramine sündis väliselt mitmeti õnne tähe all. Võiks öelda — liiga õnneliku tähe all, kuna näis, et kõik on liig kergesti, ilma suurema võitluseta saavutatav. Õnnelikult võidule viidud vabadussõda, meile täiesti soodsalt rajatud riigipiirid ja näiliselt rahulikult korraldatud vahekorrad oma riigi piirides asuvate võõrrahvastega andsid kodanikule esimesil omariikluse aastail teatava rahuliku kindlustunde. Rahvuslik kool ja ülikool olid tulnud meie riikliku iseseisvusega kaasa nagu kaasavara, ja nendele vaadati nagu enesestmõistetavatele asjadele. Meil ei jäänud nagu midagi muud enam soovida kui rahulikku tööd kord loodud välistes piirides. Kuid säärane olukord tõi endaga kaasa ka teatava pinge lõtvumise rahva mõtteviisis: usuti, et nüüd võib igaüks rahulikult hoolitseda enda kasude ja mugavuste eest; arvati tehtavat küllalt, kui oli valimisedel lastud valimiskasti. Esimese virgutuse sellest magust unistusest tõi meile 1. detsember 1924, mille järele restaureeriti meie kodanike omakaitse — kaitseliit. Teise üllatuse tõi kurikuulsa eraakadeemia asutamine Tartu, millele järgnes vastukaaluks esimese rahvuspoliitilise rühmitise tekkimine üliõpilaskonnas. Ja lõpuks elame praegu kolmanda üllatuse — baltlaste plaanide ootamatu avastamise — muljete mõju all. Kõik need asjad on tulnud meile üllatusena, kõigist neist on võetud oma jagu õppust, kuid seda õppust kiputakse jällegi ruttu unustama, nagu näitavad senised kogemused.

Asjamöödunud rahutud liigutused baltlaste frondil peaksid aga olema meile õppetunniks, mis manitsevad kogu Eesti rahvast alaliselt valvel olema. Sest võetagu arvesse — see, mis on sündinud, on ainult

el mänguks sellele, mis sündima peaks. On liialt lihtsameelne jääda nüüd ootama mingile välisabile ning asjatu uskuda, et suurriigid, kes meie riikliku iseseisvuse saavutamisele sümpatiseerides kaasa aitasid, igavesti jääksid sellele heatahtlikule seisukohale. Ümberrühmitumised Euroopa rahvaste hulgas võivad tuua meile veel üllatusi. See pärast: ainus kindel vahend endasäilitamiseks on tugev ja paendumatu rahvuslus ühes terve eluvaistuga. Ainult säärasena leiame kord sisulise *de jure*-tunnustuse muudelt, ning ainult säärasena tunnustagem ka ise enda olemasolu õigust.

Võitlustes saame tugevaks! See võitlus, mida meie 15 aastat tagasi pidasime Narva ja Riia all, ei olnud naljategemine, vaid mehelik pingutus oma isamaa ja oma ajalooliste õiguste jaluleseadmiseks. Seda pidagu kõik meeles, kes nüüd ennast Eesti asjadesse katsuvad segada. Ärgu tuldagu meile ka väljast ette heitma, et oleme pisike ja nõrk (missugune mõte on omane ka mõningaile eesti kodanikele), kelle väikene iseseisvus on üldse üks suur arusaamatus. Väiksus ja nõrkus on mõlemad ajaloo perspektiivilt vaadatuna väga suhtelised mõisted: see, kes täna on suur, võib homme olla väike, ning ümberpöörduvalt. Neile pessimistidele, kes nutavad oma väiksuse ja nõrkuse pärast, olgu öeldud, et ükski rahvas pole tugevaks saanud urgitsustega oma hinge kallal ega grammikaaluga oma jõudu mõõtes. Julgus ja enda-maksmapanutahe on need tegurid, mis loovad alles rahvast rahva. Oleme üks võsu kunagisest suurest soome-ugri rahvast ja sellena on meilgi rahvaste ajaloo täita oma suur kultuurmissioon: aidata viia vana ürgset soome-ugri vaimu tema kõrgemale arengutasemele. Meie koos soomlastega oleme selle ürgkultuuri läänepoolsemaid kandjaid; meil mõlemil on tulnud võidelda läbi samad võitlused samapoolsete vaenlaste vastu, ja on päris kindel, et me edaspidisteski võitlustes soome-ugriluse nimel ulatame teineteisele oma võitlusvalmi vennakäe.

G. Ränk.

Gustav Suits 50-ne aastane.

18. talvekuu päeval pühitses meie nimekam kirjanik ja teadusemees prof. Gustav Suits oma 50-ndat sünnipäeva. Sel tähtpäeval on lugupeetud kirjanikku tervitatud luuletaja, teadlase ja kultuurpoliitikuna. Ühineme siinkohal, kuigi väikese hiljaksjäämisega, kõigiga, kes Gustav Suitsu sel päeval on austavalt meeles pidanud.

Eriti aga on „Eesti Hõimul“ põhjust tervitada lugupeetud juubilaril Eesti-Soome sõprussilla ühe hoolsama ehitajana. Prof. Suits pole hõimutegelasena tuttav mingite kõlavate sõnade kaudu, nagu ta üldse pole liigsete sõnade tegija, vaid see töö, mis ta mõlema rahva lähendamiseks teinud, on kasvanud nagu orgaaniliselt osast ta elukäigust endast. Oli ju noor Gustav Suits üks neist eesti üliõpilasist, kes, Tartu vene ülikooli õhkkonnaga mitte rahul olles, siirdus 1905. a. õppima vennasrahva ülikooli Helsingis. Ja Helsingisse jäi ta ka peale õpinguid peaaegu kuni Eesti riigi rajamiseni.

Oma Soomes oleku ajal pole Gustav Suits elanud mitte eraldatuna soome seltskonnast, vaid on osa võtnud mitmeist sealseist kultuur- ja ühiskondlikest üritusist: ta on ms. sealsete ajalehtede kaastööline ja tegev Soome teaduste sõnaraamatu (Tietosanakirja) koostamisel. 1917. a. Vene revolutsiooni järele, kui Eestis ja Soomes hakkavad puhuma vabamad tuuled, on Gustav Suits üks neist „fanaatikuist“, kes unistab Eesti-Soome ühisriigist.

Need oleksid ainult üksikud momendid Gustav Suitsu elust hõimu- neist ehk Eesti-Soome kaksikriik. Kuid lubatagu lugupeetud juubilarile siin meelde tuletada, et ta selle kaksikriigi algrakukesena siiski on teostanud, ja nimelt oma perekonnas: on ju juubilaril abikaasa, Tartu Ülikooli soome keele lektor pr. A i n o S u i t s soomlane, kuid selle kõrval siiski ka tubli eestlane.

Soovime prof. Suitsule palju viljakaid tööaastaid tema küpses mehe-eas.

Soome Isamaalise Rahvaliidumise sünd ja põhimõtted *).

Majanduse häast olukorrast ja üldisest optimismist muretu ning leplik eluviis ja ellusuhtumine võimaldasid 1920-ndate aastate keskel igasugustel hämaratel liikumistel ja suundadel üsna vabalt pesitseda Soomeski. Kultuurliberalismi nime all loodi ilusana ja hääna näivaid säädusi ja määrusi. Nende järgi taheti indiviidi kõrgemale vaimlisele tasemele viia ainult selgitustöö, teadmiste ja leplikkuse abil. On raske kujutella, et ise säadustelojad ja juhtivad isikud oleksid uskunud lõdvakäelise parlamentarismi lugematuid tõmbenõore korras püsivat, ja et neid nõore tõeliselt oleks tõmmatud ühes sihis — rahva parima poole. Tõsiasi on siiski, et kes uskus seda, see eksis, kes aga kahtles, see tuli veendumusele, et meie liig keerulise riigimasina eri rattad ei töötanudki ühes taktis. Märinati, et kapitalid kogunesid muretsema-paneval määral sellistesse kättesse, kus neid tarvitati isekaks või koguni maale hädaohtlikuks otstarbeks. Märinati ka, et ühiskonna poolt valgustatud rahvast õpetatakse teiseltki poolt ja nimelt säält, kus õpetajad on koolitatud Moskva või Amsterdami vaimus.

Nii sündis meie maal — kui lisaks õitsev majanduslik olukord oli langenud vankuvast otse viletsust kannatavaks — esiteks lõhutud, hiljem juba segadusse kalduv seisukord. Aga rahva juhtiv elund, eduskund, ei suutnud seda selgitada; vaevalt leidis tal aega oma, s. o. erakondadevahelisi tüliküsimusi lahendades mõtelda ühise isamaa kasusid. On kindel, et meie eduskunnas istus mehi, kes juba vabadussõja ajal rahvast ässitasid oma isamaa vastu ja kes sest saadik on töötanud hää palga eet isegi kommunismi ja muidugi ka sellega tähtsamais küsimusis identse marxismi kasuks. Säärastes oludes lõdvenesid rahva õiguse, usu ja moraali mõisted, kuid siiski ainult moraalset nõrgema rahvaosa omad. Õige, tõttav, korralik soomlane märkas rahva suurt häda ja langust ja mõistis, et riigi olemasolu on peatselt hädaohus, kui kahtlased, tumedad jõud tohivad jätkata oma mürgist külvi. Mure oli suur ja raske isamaa saatuse pärast.

Kuid muretsemise asemel vajati tegusid, ja neid tehtigi — nagu olid meie esivanemad teinud enne. Soome talupoeg on enne 1930. aastatki päästnud oma maa ähvardavast hukkumisest. Kiirelt tehti otsus: nüüd tõmbame piirid, nüüd lõpetame isamaa äraandjate töö! Võimulolijad ei suutnud seda teha, enne kui neid selleks sunniti — sund tuli siis, kui tuhanded talupojad marssisid päälinna oma tahet avaldama. Talupoegade marsi juht Vihtori Kosola kuulutas oma tugeva ja kindla rühma muutmatu otsusena: kommunism peab meie maalt kaduma. Sellele järgnes

*) Toimetuse annab ruumi järgnevaile IKL-i nooremalt generatsioonilt tulnud ridadele, ilma et „Eesti Hõim“ kui ajakiri tahaks seega Soome sisepoliitika võitlevaile suundadele anda oma hinnangut. Toim.

kommunistliku erakonna sulgemine, ning sellega oli Lapua liikumine täitnud oma pää-ülesande.

Üks eduskunna otsus ei tähendanud iseenesest kuigi palju. Marxistid võtsid endised kommunistid oma leeri. Lapualastel, s. o. kodanikel, kes tahtsid puhastada kodumaa tumedaist erakonnist, oli rohkesti tööd, ning suure innu ja jõuga tehti seda. Kuid Lapua liikumise ümber koguneb ajajooksul ainet, kes selle liikumise meelsusest pole läbi imibunud, vaid katsuvad seda kasutada ka muuks otstarbeks, mis on vastukäiv selle algupärasele põhimõttele. Kõigepealt: Lapua liikumine polnud puht soome-rahvuslik ning sellel oli võimatu koos püsida. Sellepärast lõpetati liikumine. Kuid rahvas oli äratatud ja käskudega ei võidud tema uut vaimsust sumbutada. Kogu maa oli liikumas, peeti rahvakoosolekuid, kaaluti ja aruteldi olukorda. Sündis juhtmõtteid, tehti otsusi, saadeti saadikuid päälinna!

Vähehaaval liituvad ühemõttelised ühinguiks, millised üheskoos tervel maal moodustavad Isamaalise Rahvaliidumise. Üksikud kohapealsed ühingud tegutsevad ühise juhatuse all kindlate määruste järgi. Praegusesse juhatusesse kuuluvad muude hulgas põllumees Vihtori Kosola, prof. Bruno E. Sundström ja ooberst Arne Somersalo. Isamaaline Rahvaliidumine (Isänmaallinen Kansanliike — IKL) asetab oma lõplikuks sihiks sisemiselt ja väliselt võimsa rahvusliku Soome loomise — see on eesmärk, mille täidesaatmine praegustes oludes on raske, aga sääljuures ülesanne, mille kasuks on mõtet ohverdada kogu oma jõud ja töö. Selle eesmärgi saavutamiseks on rahvaliidumise kõige lähemaiks ülesandeks:

1. Kindla kodanlise rinde loomine vabadussõja saavutuste kindlustamiseks ning kodumaa iseseisvuse ja vabaduse kaitseks.

2. Leppimatu võitlus mitte ainult kommunismi, vaid ka meie maale sama karjetava klassidevahelist viha õhutava, isamaalist mõtteviisi võõrastava ning usklikku ja rahvuslikku meelsust halvaks pidava rahvusvahelise sotsialismi vastu.

3. Riigikaitse, nii sõjaväe kui kaitseliidu toetamine ja arendamine.

4. Kodaniku töörahu kindlustamine ja eriti rahvuslikult mõtleva tööliste töövabaduse ja teenistusvõimaluste hõlbustamine.

5. Isamaa häädolu hädaohtu viimise ning ühiskonda nõrgendava erakondliku vaimu ja erakonnatülilide hävitamine; valitsuse võimu lisamine ning parema võimujagamise korraldamine valitsuse ja eduskunna vahel.

6. Praeguse raske olukorra tõttu kannatavate rahvaringkondade, eriti aga maadhariva klassi elamisvõimaluste parandamine.

Nii mitmel alal teevad siis IKL:lased tööd. Selleks on ka tingimata vajalik olnud selgitada oma põhimõtteid, mille järgi töötatakse tervel maal. Enne muud kinnitab IKL, et üksikisiku kohustused on suuremad kui ta õigused, ja isamaa üldine hüve on tähtsam üksiku omast. Sellele päämi-

sele põhialusele toetuvad kõik muud põhimõtted, milledest nimetatagu mõned:

Isamaaline Rahvaliidumine nõuab, et kõik soome hõimud peab liidetama üheks suureks Soomeks. See tunnistab Soome alamaks vaid soome rahvuse liikme, kes loeb ennast meie rahvaga vere-, saatuse- ja kultuurisidemeil ühendatuks, ning kes tahab ehitada meie kultuuri puht rahvuslikule alusele. Nii on lõppeks üliõpilasnoorsoo löökrühmade — Akadeemilise Karjalaseltsi (Akateeminen Karjala-Seura) ja Naisüliõpilaste Karjalaseltsi (Naisylioppiladen Karjala-Seura) mõtted siiski omaks võetud ka poliitika ringkonnis.

IKL:i majandusprogramm on laialdane. Selle ülesandeks on praeguse majanduspoliitika eksimuste parandamine, ms. nõrga põllunduse toetamine, tööpuuduse küsimuse lahendamine ja asunduspoliitika. IKL tahab neid küsimusi lahendada järgmiselt põhjalt: iga Soome kodaniku kohus on oma võimete kohaselt tööd teha, ja teisalt peab ühiskond hoolitsema, et kõigil on töösaamise võimalusi.

Muret tekitava tõsiasjana on IKL märganud, et laste ja noorsoo kasvatuses on vana, hää usulis-isamaaline kasvatus- ja kõrvale jäetud. Asemele on võetud liberalistlikke, kergesti vastuvõetavaid, kuid mõjutuid kasvatusviise. IKL tahab tagasi pöörduda tuntud ja kindlajoonelise kasvatuseloo juurde, teades, et korrapärane noorsookasvatus on möödapääsematu riigikaitse ja enesekaitse valmisolu säilitamiseks ja lisamiseks. Nendeta ei näe ükski rahvas kuigi kaugele oma tulevikku. Relvata rahvas elab võitluses olemasolevate teiste armust, — see on raske, kuid vankumatu tõde. IKL:lane ei unusta ka kunagi, et praegune sotsiaaldemokraatlik erakond on Soome põhiseaduse meelsuse vastane ning meie isade hää ja kindlustatud ühindliku korra vaenlane; samuti on omakasupüüdlik erakonnapolitika kurjast.

IKL:i siht on kõrge ja tema tegevuse põhijooned radikaalsed. Sellest hoolimata, või just sellest tingitult kasvab päev-päevalt IKL:i sinimusta vormi kandev hulk. IKL:i juhatus on annud valjud kitsendusemäärused liikmeks võtmisel; kui liikmeks soovija on ühel või teisel viisil moraalselt halva nimega, siis ei võeta teda sinimustade ridadesse. Kuid siiski on kogunenud selle liikumise mõtte kandjaks mitmekümnetuhandelise löökrühm, mis pidevalt on tegevuses. Juba üksi üliõpilaste reas tõuseb sinimustade arv kahe tuhandeni. IKL:i ridades töötavad nii naised kui mehed; suuremates keskustes on naised moodustanud omad osakonnad meeste töö tegemiseks.

Meie praeguses eduskunnas on IKL:il 14 esindajat. See rühm on küll väike, kuid kartmatu. Tugedes oma põhiprogrammile see on loonud mitmed säaduseelnõud — tähtsaile põllundusalgatusile lisaks ms. ülikooli soomestamise ja hõimupagulasile kodaniku õiguste andmise asjus. Seekord veel võivad need elnõud erakondade pidurda-

misel karile jooksta, kuid IKL on veendunud selles, et tuleb aeg, kus nii soome tööline, soome talupoeg ja ka soome ametnik võtavad omaks ainult IKL:i põhimõtted; siis ongi erakonnad taganenud ja IKL võitnud. Ning meie, sinimustad, ei lakka enne võitlemast, kui oleme saavutanud oma rahvale selle eesmärgi.

Lea Lumme.

7. Soome-Eesti üliõpilaspäevade matkalt.

Kui möödunud septembrikuul ligi poolsada eesti üliõpilast asus traditsioonilisele üliõpilaspäevade matkale, siis sedakorda veidi segatud tundeil: kõmu ja arusaamatused, mis möödunud aasta kestel olid korduvalt esinenud Ingeri küsimuste ümber, tekitasid tahtmatult eelarvamise ja mureliku mõtte üliõpilaspäevade saatusest. Ometi oli sõitjaid ligi poolsada, vaatamata ajale ja valuutaoludele, millised kumbki ei olnud soodsad: tee üle lahe on üliõpilaste laiemas ringis mõlemil maal kulunud siiski nii lühikeseks, et ametlike tülikestega on raske vigastada silla palke. Sõitjaid on aasta läbi mõlemilt poolt kõiksugustest ringkondadest ja ülesannetega, kõik sõlmivad sõprusi. Need, kes sedakorda kaasa sõitsid, ei pettunud: või kes võiski jätta matmata eneses eelarvamise sädeme, kui laeva sadamasse saabus Helsingi üliõpilaskondi nähti pikkades ridades ja täie pidulikusega marssimas sadamasse, külalistele vastu. Kõikjal pealegi tuttavaid, oodatuid ja ootajaid. Ei ole ime siis, et kaasasõitnud kaasvõitlejad pikisilmi jälgisid ametlike esindajate tööd ja soovisid sellele leplikke, üksmeelseid tulemusi.

Üliõpilaspäevade üldine korraldus on läbi seitsme üliõpilaspäeva jäänud aluselt samaks, kuigi on aasta-aastalt püütud selle täiendamisele ja mitmekesisusele. Nende päevade ühe osa moodustavad ikka tutvunemine ümbrusega ja vaatamisväärsustega, ning vastuvõttud ja pidustused teise osa. Koosolekud, peale piduliku alguse ja lõpu, on ametlike esindajate mureks. Kahed viimased üliõpilaspäevad on lisanud tutvumise eri teaduskondade aladega grupiti, jaotades üliõpilased huvirühmadeks. Seda on peetud eriti tarvilikuks, et luua lähemat kontakti eri-aladel töötajate vahel tulevikuks. Nii olid viimasel korralgi kõik osavõtjad jaotatud eri-alade järele gruppidesse ja need igaüks eraldi tutvusid huvialaliste asutiste ja ettevõtetega kompetentsete juhtide saatel.

Põlise traditsioonina on üliõpilaspäevade kavas riigipea külastamine, mis teostub alati üliõpilaspäevade esimesel päeval; olles ikka põhjani ametlik, aga ka enam kui sõbralik käik. Sellel käigul raputatakse kõige tuimemadki teadvusele kogu üliõpilaspäevade tähtsusest ja saadakse veene, et Soome esimese kodaniku silmis Soome ja Eesti koostöö on suur ja endastmõistetav kohustus, on pant tulevikule. Seekord nii sõbralik ja autoriteetne president jättis kõigile külastajaile sügava mulje.

Helsingi linna poolt oli korraldatud kohvi mõnusates hotelli ruumides. See neelati keset lõbusat vestlust ja tõtati ava-aktusele: üliõpilaspäevil on nimelt kallid iga minut, olgu see kavas või väljaspool kava.

Avamine kujunes eriti pidulikuks, nagu see on alati olnud siis, kui Soome ja Eesti üliõpilased suuremal hulgas kokku tulevad. Ei saa jätta mainimata, et Soome ametlik ringkond annab üliõpilaspäevile tõesti väärikat tähtsust: igal üliõpilaspäevade käigul oleme harjunud nägema avamisel valitsuse liikmeid ja ülikooli ringkonda rohkel arvul; võib-olla see põhjendatud huvi ja osavõtt Soomes on tingitud sellest, et üliõpilaskond üldse kogu rahva silmis ja poliitika alal tihti määravalt räägib kaasa.

Kogu üliõpilaspäevadest oldi kaks päeva Helsingis, teised kaks Turus. Mõlemil pool võeti kava kohaselt ette tutvunemiskäike linna ja ümbrusse. Sellest osast võib eriti nimetada väljasõitu Paimio suurepärasesse sanatooriumi, milline ühes vastuvõtu lihtsa ja sõbraliku tooniga oli elamuseks arhitektuurilt ja sisseseadelt.

Üliõpilaspäevadel tantsitakse palju: pea kõik päevad lõppevad ühise balliga või tantsuõhtuga mõnes organisatsioonis, ja need õhtud pikenevad viimaseks päevaks kuni hommikuni, neil räägitakse kõige sõbralikumad jutud ja sõlmitakse lähemad sõprused. Nii sedakordagi. Väljaarvatud alguse ja lõpu ballid Helsingis oli tantsuõhtu osakondades ja kaks sellist Turus. Kõigil oli üliõpilaste poolt pakutud eeskava, muusikat ja kõnesidki. Kogu meeoleu oli ikka nii ühine ja kaasakiskuv, et suuremgi väsimus ei suutnud rändajaist jagu saada.

Mis puutub nende üliõpilaspäevade ametlikkude esindajate tegevusse, siis see oli seotud tõsisemate muredega ja suurema töökvantumiga kui kunagi varem. Kuna esimesil üliõpilaspäevil räägiti rohkem pidulikke sõnu ja seati üles üldisi põhimõtteid, on viimaseil järjest enam aega võtnud arutlused konkreetsete ülesannete teostamise üle. Üliõpilaskondade aruanded näitavad aasta-aastalt suuremat tehtud töö kvantumit, niihästi keele õppimises (selles eriti Eestis), kui üliõpilasvahetuses, ettekandeõhtuis jne., kuid seda tõsisemalt seistakse üksikute takistuste ees. Ametlike esindajate koosolek arutab tavalise korra järele läbi kõik seni püstitatud hõimutöö ülesanded ja leiab ning lisab uusi töid teostamiseks. Alati on sealjuures arvestatud mitte ainult üliõpilaskondade, vaid kogu rahvaste hõimutööd ja on katsutud teostada hõimutöö ülesandeid laiemates hulkades.

Seekordsed üliõpilaspäevad võtsid vastu otsuse, et üliõpilaskondade aruandessegi haaratakse võimalikult kogu riigis tehtud hõimutöö ning mitte ükski üliõpilaste poolt tehtu, kuna sellega oleks kogu tööil laiem alus ja võimalus tööpõldu arvestades püstitada sihte ja ülesandeid. Eriti rõhutati üliõpilasvahetust kui kõige kindlamat sidemete loomise võimalust ning rõhutati selle jätkamise ning laiendamise vajadust võimalikult paljude teaduskondade alalisele praktikantide vahetusele.

Tõsiselt seisti Ingeri küsimuse ees. See küsimus on tekitanud kogu Soomes teatava meeoleu, mis ei jäänud väljendumata ka amet-

like esindajate esimesel koosolekul, muutes mõlemad pooled asja arutamisel umbusklikuks. Iseäranis kaaluti Ingeri koolide küsimust mitmel koosolekul, kusjuures on põhjust ära märkida mõlema poole head tahet üksteist mõista ja asja leplikult lahendada. Kogu küsimuse üksikasjalikumaks arutlemiseks valiti mõlemilt maalt kolm esindajat, kes peaaegu terve päeva kestnud kinnise koosoleku järele esitasid esindajate kogule kinnitamiseks resolutsiooni, millega Ingeri küsimuses tekkinud arusaamatused tunnistati Ingeri kohapealsete intriigide tulemuseks ja toonitati, et see küsimus ei tohi halvata Soome ja Eesti üliõpilaste koostööd. Ka ütlesid üliõpilaskonnad oma seisukohaga, et nad taotlevad Ingeris küll vene mõjude kõrvaldamist, kuid ei pea loomulikku soomlaste ümberrahvustamist. Ettepanek kinnitati üksmeelselt, mis sai Soome erksas avalikus arvamises kui ka üliõpilaspäevade meeoleol ilusamaks lõppakordiks. Ühelt poolt süvendas sõprustundeid see teadmine, et Ingeri küsimuses ei leidugi põhimõttelisi vastolusid, teisalt aga hea tahe ja vastastikune arusaamine kogu küsimuse lahendamisel.

Allakirjutanu julgeb väita, et Ingeri küsimuses, milles ju tõesti on põhjust ka soomlasile nende fanaatilist ägedust ette heita, seisab raskuspunkt ikkagi selles toonis, millega asja kallale on asutud mõlemil pool eestkätt ajakirjanduses. Igal juhul väärib see iseenesest väikene, — ja ainult tähtsaks puhutud, kuid küllaltki hell — küsimus rohkem kannatlikku teineteise mõistmist, et mitte teha sellest Soome-Eesti suhetele saatuslikku küsimust.

Üliõpilasil jätkus seda. Jätkus arutluseks ja otsuseks, jätkus väarikaks lõpuks seitsmendaile üliõpilaspäevile. Selleni on kahtlemata aidanud üliõpilaspäevad ja neil loodud sidemed. Üliõpilaste suurele enamikule pole Soome ja Eesti suhted enam probleemiks ega diplomaatiliseks välisalaks, vaid need on kogu usaldusele ja sõprusele rajatud tugevad sidemed, millede ülesanded üha selguvad ja muutuvad konkreetsemaks, et sügava veendega kord kaasa rääkida nende rahvaste saatuse teedel.

Erika Veidenbaum.

Naisüliõpilaste Karjala-Selts.

(Naisylioppilaiden Karjala-Seura).

Helsingi ja Turu üliõpilaskondade tähtsaim naisorganisatsioon — Naisüliõpilaste Karjala-Selts (NYKS) veetis möödunud sügisel 11-ndat aastapäeva. Väikesest Akadeemilise Karjalaseltsi naisliikmete rühmast võrsus kümne aastaga tugev, mitmesajaliikmeline organisatsioon, kes omal jõul sooritab suure pagulaste ja piiriäärsete hõimude toetamise töö ning arendab Soome naistes ja nende kaudu kõikides kodudes suure, jagamatu Soome mõtet. Seltsi liikmed kuuluvad oma valiku järgi kas majandus-, hõimutöö- või pidu- ja vabaharidustöö jaoskonda, kus töötatakse vastavate kodukordade järgi.

Mainitud seltsi on naisüliõpilasi toonud kokku ja innustanud tööle ennastsalgav tahe tegutseda laastatud Karjala rahva ja Venest põgenenud ingerlaste, karjalaste ja soomlaste hääks. Iga-aastastel raamatu- ja rõivakorjandustel kantakse sipelgatena kokku varustist. Helsingi elanikud ja ärid on alati suhtunud vastutulelikult Seltsi üleskutseile ja palveile. Terved aastakäigud ajakirju ja kümned raamatud rõiva- ja jalatsipakkide kõrval pole neil puhkudel ühelt annetajalt sugugi haruldaseks.

Seltsi majandusjaoskond valmistab saadud riideist kleite ja põllekesi, milliseid piiriäärsete külade suvikodud ja üksikud perekonnad tänuga vastu võtnud. Seepärast leidub Soome-Karjalas vaevalt küla, kus pole vaesematel lastel NYKS-ilt saadud rõivaid, ja kooli või rahvamaja raamatukogu, kus ei loeta NYKS-i muretsetud raamatuid. Viimastel aastatel on seltsi eeskujul üliõpilasosakondade naisedki innustunud toetama oma kodumaakonna vaesemaid — jõuluks valmistatakse suured raamatu- ja rõivasaadetised Põhjamaa kaugetesse küladesse ja mujale.

Suviti saadab vabaharidustöö-jaoskond abivajavaisse piirkondadesse tutvumisretkile Seltsi liikmeid, kelle kogutud andmete najal jagatakse kirjandust või rahalist toetust tarvitajale. Tiheda kontakti suhtes mainitud seltsiga on kõige õnnelikumas seisukorras Eesti-Ingeri ja Karjala, milliseid tihti on meeles peetud ajutiste nõuandjatega mitmesugustelt aladelt. Kord saadab Selts mõne oma arstiteadlase-liikme üheks suveks ingerlaste või karjalaste sekka, kes külast teise matkab nõuandjana ja arstina, teinekord taas paariks nädalaks mõne majapidamise õpetaja. Muidugi katsub kumbki pool kokkupuuteid võimalust mööda kasutada, — ingerlased kuulevad uudiseid „päikesemaalt“ Soomest, ja külaline õpib tundma oma rahva killu eluviise ja -tingimusi.

Hõimutöö-jaoskonna tähtsamaks tegevuseks on kujunenud päälinna ja maa elanikele hõimutöö vajaduse ja tähtsuse selgitamine ning tutvustamine eri hõimude saatusega kas kõne- või eeskavaliste õhtute kaudu, kusjuures enamatel kordadel on kõneaineks lähemad hõimud — karjalased, ingerlased, ka Lääne-Põhjamaa (Länsi-Pohja) soomlased Rootsist; Eestit ja Ungaritki peetakse vähemalt paar korda semestriskes meeles. Kõige lähendavamad ja oma lihtsuses südamligid on siiski liikmete omavahelised koosviibimisõhtud, kuhu alati on teretulnud vennasorganisatsiooni AKS-i liikmed ning eriti väiksemate piiritaguste hõimude põgenikud, nn. „hõimupagulased“. Eeskava korral-

davad noored seltsiliikmed, esinedes kõne, deklamatsiooni või lauluga; harukordadel võib kuulda põgenikkegi esinevat.

Pidujaoskonnal on kombeks talvise töö kõrval korraldada suvi-seid esinemisretki. Liigutakse ühe maakonna kõikides keskustes ja suuremates külates. Kohalikud organisatsioonid on alati lahkesti lubanud peoks ruume, kus „trupp“ esineb Seltsi põhimõteteid ja hõimutööd selgitava kõnega, lauluga ning lühema näidendiga. Säärased ringreisud on saanud maal väga populaarseks ja hõimutöö mõttele parimaks pinnaloojaks. Esinejad ise tulevad retkelt kogemusrikkaina tagasi ja suurele puhaskasule lisaks on võidetud maarahva seas palju südameid soojemalt tuksuma Karjala küsimusele ja hõimutööle.

Kõige viljakama töö sooritavad NYKS-i liikmed, eestkätt vabaharidustöö-jaoskond, siiski suure publiku teadmata Seltsi ainsa toa nelja seina vahel. Pea igal õhtul koguneb sinna noori karjala ja ingeri põgenikke „kooli“. Kodus on valmistatud õpperaamatust kas jutustamise või lugemise ülesanne. Aremad õpilased loevad soome keelt veel konarliselt, õpetaja — seltsi liige — aitab veerida, ja nii jõutakse ikkagi loo lõpuni. Julgemad ja arenenumad loevad üsna kindlalt, ega tee jutustaminegi neile suuri raskusi. Teise poole tunnist kasutab õpetaja vestluseks, õpilaste silmaringi laiendamiseks, vahel ka maadeteaduse õppetunniks.

Selle töö kõrval on Naisüliõpilaste Karjala-Seltsi päämiseks ülesandeks hõimupagulaste, nendest eriti naiste, aeline toetamine. Pidu-delt, jõulueelsetelt õmblustööde laatadelt ja märgimüümisest saadud rahaga on andekamaid noori aidatud õpinguis ja haigetele võimaldatud korralikku ravitsust; lisaks katsub Selts leida põgenikele tööd või ametiõppimise kohti.

Helsingi Naisüliõpilaste Karjala-Seltsis on praegu 478 liiget ning umbes saja võrra noori valmimas vastuvõtavaiks. Turu Ülikooli üliõpilaskonnas on NYKS-i liikmeid 32, nii siis kokku tegevliikmeid üle viie saja. See organisatsioon on suurim ja vanim naisüliõpilaste aeline koondis Soomes, kellele hiljem alles on seltsinud naisüliõpilaste Lotta Svärd-ühing, võimlejad ja Kristlik Ühing. Koos Akadeemilise Karjala-Seltsiga on NYKS olnud aastaid puht soomluse aate veendunud õhutajaks ja rahva sekka viijaks; selle kahe seltsi algatusel on liikuma pandud ka Helsingi Ülikooli soomestamine, mille taga nüüd seisab terve soome üliõpilaskond, ning nendest seltsidest on võrsunud suurimad Eesti sõbrad noorte seas. Nii on Soome idapoolsed lõhutud hõimud Karjala ja Ingeri, samuti ka üldine hõimutöö, saanud oma eesträäkijaks ja toetajaks parema osa soome nooremast põlvest.

Aino Ränk.

KROONIKA.

Soome-Ugri Selts 50-aastane.

Käesoleva kuu esimestel päevadel pühitses Soome-ugri uurimisöö keeskem asutus „Suomalais-Ugrilainen Seura“ Helsingis oma 50-ndat tegevuse aastapäeva. Pidustustest võttis Eesti poolt osa meie ülikooli professor Julius Mark, kes on teatavasti SUS kirjavahetaja liige. Seejuures olgu märgitud, et Soome-Ugri Selts omal tähtsal pidupäeval on tunnustavalt meelde tuletanud ka Eesti rahvuslikke teadusi. Nimelt on Selts sel puhul Eesti poolt valinud oma kirjavahetajaiks liikmeiks professorid A. Saareste, J. Mägiste ja dr. O. Looitsa.

Pikemalt järgmises numbris.

Soome Vabariigi 16-aastapäev.

Soome riigi aastapäeva pühitseti pidulikult Tallinnas ja Tartus. Tallinnas peeti sel puhul pidulik aktus „Estoonia“ kontsertsaalis, kus peale ametlike esindajate esines kõnega prof. Lauri Kettunen ja laulutekannetega prl. Aino-Esteri Vuorjoki. Tartus oli aktus Ülikooli suures auditoriumis.

Akadeemilise Hõimuklubi „Pikkujõulu“.

Akad. Hõimuklubi pühitses oma traditsioonilist „Pikkujõulu“ 8. jõulukuupäeval. Jõuluõhtul esines ms. soome lauljanna prl. A.-E. Vuorjoki, kes oma Eesti reisu oli pikendanud ka Tartu. Järgmisel õhtul oli prl. Vuorjoki külalisena EÜS-i jõulupuul, kus ta samuti esines lauludega. Nii ühel kui teisel pool võeti Soome tuntuma lauljanna esinemised suure kiitusega vastu.

Soome keel algkooli saksa keele asemel.

Koos arvustavate häältega seltskonnas ja ajakirjanduses meie senise kultuurpoliitilise orientatsiooni ning eriti võõrkeelte küsimusega koolides on tulnud korduvalt arvamisi kuulda, et saksa keele asemel tuleks algkooli õppeainete hulka võtta soome keel. Seda on varemalt rõhutanud

endine riigivanem Jaan Tõnisson ja nüüd veel hiljuti koolinõunik J. Lang ning kindral Laidoner. Omaltpoolt saame sellele mõttele kaasa tundes loota, et see uuendus peatselt teostamist leiaks.

Nimede eestistamine ühe aasta kestes maksutuks.

Hiljuti oli nimede eestistamise toimkonna esindajal võimalus kõnelda kohtu- ja siseministeeriumi administratiivosakonna juhataja O. Angelusega uue nimede muutmise seaduse asjus, mille kavandi ministeerium on välja töötanud. Kõik toimkonna soovid on arvesse võetud, ja veel enam kui toimikond kunagi oli julgenud loota. Täiesti uudiseks on aga uues seaduse kavasa see, et saab muuta ka eesnimed. See on osutunud vajalikuks seetõttu, et meil on palju vastu vanemate tahtmist pandud nimed, eriti endiste vene preestrite poolt.

Teiseks uudiseks on nimede-kaitses, mille alusel kohtu- ja siseministeerium seab sisse nimede registri, kuhu iga nimemuutja võib lasta oma nime sisse kanda. Seal registreeritud nime ei saa omandada enam keegi teine. Seadus näeb ette ka muid keeldusid teise nime kurjasti tarvitamisel.

Et nimede eestistamist elustada, seks näeb seadus ette, et nimede eestistamine sünnib ühe aasta kestes, alates seaduse maksmahakkamisest, täiesti maksuta. See oleks suureks soodustuseks elluastuvaile noortele, kelle seast seni on tulnud kõige rohkem nimede eestistajaid. Seadus töötati välja eelmise valitsuse ajal ja oli esitamisel valmis riigikogule. Praegune valitsus aga arvavat, et see ei kuulu rutuliste seaduste hulka, ega ka nende hulka, mis on kerkinud üles viimase rahvahäälletusega.

Nagu kuulda, tahtvat meie kultuurilisi sihte taotlevad organisatsioonid pöörduda valitsuse poole märgukirjaga, et see seadus kui hädatarvilik uuendus esitataks võimalikult kiiresti riigikogule, sest seisukoht nimede eestistamise asjus pole muutunud rahvahäälletusega.

Parimaks jõuluningiks

on Eesti Kirjanduse Seltsi
perioodilised väljaanded.

1934. aasta tellimised erakordsete preemiatega!

Elav Teadus Populaarteaduslik seeria, III aastakäik. Käsitab tänapäeva tähtsamaid küsimusi igale huvitaval ja arusaadaval kujul! Autoriteks peamiselt eesti omad teadlased. Aastas 12 üle sajaheteküljelist raamatut, rohkete piltidega. Hind üksikmüügil: 1 kroon, ette tellides *9 krooni aastakäik*.

Suurmeeste elulood Biograafiline seeria, II aastak. Tutvustab inimesoo väärtuslikumate ja jõulisemate esindajate elu, võitlusi ja suursaavutisi elaval ja kõiki kaasahaaraval kujul. Aastas 6 umb. 150-leheküljelist raamatut, piltidega. Hind üksikmüügil: 1 kr. 50 s., ette tellides *7 kr. 50 s. aastakäik*.

Eesti Kirjandus Kirjanduslik kuukiri, XXVIII aastak. Artiklid kirjanduse, keele, ajaloo, rahvaluule jne. aladelt, uute raamatute arvustised, kaasaandena täielik ilmuvate „Eesti raamatute üldnimestik“. Aastas 12 numbrit à 50–60 lk., piltidega. Üksiknumber 50 s., *aastakäik 5 krooni*.

Preemiaid saavad tellijad!

kuni 5. detsembrini — kahekordses tellimissummas
ja kuni 24. detsembrini — ühekordses tellimissummas.

Kõigi kolme väljaande korraga tellijaile
väärtuslik eripremia!

Preemiateks antavate raamatute nimestik on avaldatud „Postimehes“, „Päevalehes“ ja „Vaba Sõnas“ 12. novembril, „Opetajate Lehes“ 18. novembril, „Vaba Mäas“ 19. novembril ja „Päevalehes“ 20. novembril. Nimestikke saab ka Eesti Kirjanduse Seltsilt.

Preemiateks valitud raamatute nimestik tuleb saata Eesti Kirjanduse Seltsile ja tellitavate aastakäikude hind ühes 75 sendiga iga aastakäigu preemiaraamatute väljaandmise ja saatukuludeks sisse maksta Eesti Kirjanduse Seltsi posti jooksvale arvele nr. 20/36.

Eesti Kirjanduse Selts Tartus.

Süürturg 12., telefon 6-01.